

מעין החיים

פר' בשלח - שירה
תשפ"ד

גליץ י"א

במשנת כ"ק מרן רביה"ק
מצאנו ז"ע וצאצאיו

ילקוט דברי חיים

מלוקט מפי ספרים וסופרים

תוכן הענינים

ילקוט דברי חיים

א דברי תורה
מרכיב"ק מצאנו ז"ע
מלוקט מפי ספרים
וסופרים

באר החיים

ב דברי תורה
על פרישת השבוע
מבארם של צדיקים
בית צאנו ז"ע

קרויים חיים

ג על הצדיקים
ועל החסידים
הנה"ק רבי יעקב
וויידענפערלר זצ"ל

שפתי חיים

ד תנבות ותשובות
מאת הקוראים
החשובים שיחי'

בארצות החיים

ה פעולת צדיק לחיים כ"ק
מרן רביה"ק מצאנו ז"ע
בערב שבת שירה
ותוצאותיה בהכרתת
הרה"ק רבי נפתלי
הירצקא מראצפערט ז"ע

תורת חיים

ו בענין שכירות
קניא לחומרא
אם הוא אסור
מר אורייתא
או מדרכנן

דרכי חיים

ז האם יש חשש
זנות בשב"ק

שהיה עניו מכל האדם, ראה הש"י שלא יהיה בכוחו להנהיג אותם בתקיפות כזה, כי יהיה לו התבטלות אליהם, ויאמר, אין אני כדאי להיות ראש ומנהיג כי מה אני, כדרך הענוים.

אמר לו הש"י, מה תצעק אלי, כי ידוע שלשון "מה" הוא ענין עניויות כמו שנאמר (שמות טו, ז) ונחנו מה, וזהו שאמר הקב"ה מה תצעק אלי, בדברים הנוגעים אלי היינו להקב"ה צריך להיות לך עניויות, אבל דבר אל בני ישראל, ותיבת דבר הוא לשון קשה (רש"י במדבר יב, א), שלבני ישראל צריך אתה להתנהג ביד חזקה, ולא יהיה לך עניויות נגדם, כי לישראל אתה ראש ומנהיג.

ויסעו, וכן הוא בענין נסיעה לצדיק, שלא יהיה להצדיק ענוה עד שלא ירשה לאנשים לנסוע אליו, לא זו הדרך, רק תנהג נשיאתך ברמה שאתה נשיא ישראל, ובאם שיצטרכו לנסוע לצדיק לא ישבו בביתם רק יסעו אליך, ולא תדחה אותם במדת הענוה שבך.

(חמדה גנוזה, עמוד יג)

ויאמר אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך (שז, כו).

שמעתי מפה קדוש אדמו"ר מצאנו זללה"ה כמה פעמים, שהיה משבח ומפאר מאד המאמר של קדוש ה' כק"ש מו"ה דוב בער מראדאשיץ זלה"ה, שהיה מפרש הפסוק כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ד' רופאך, ולכאורה קשה, באם לא ישים מה צריך לרפואה, וכן רש"י ז"ל גם כן מדקדק בזה.

ומפרש הוא, דהיינו שבאם הקב"ה עושה דין באומות העולם, שהמה אינם יכולים לקבלם מאהבה, יחשב להם למחלה, אבל אם ח"ו נשלח לבן ישראל איזה צער ח"ו, הרי יודע שרק טובתו הוא, ואין זה מחלה והיסורים גופא אליו לרפואה. לכן אמר הקב"ה כל המחלה אשר שמתני במצרים היינו כנ"ל, אשר להם הוא למחלה, לא אשים עליך, והטעם, כי אני ד' רופאך, כי אתם ידעתם שהכל הוא טובות, כל מה שהקב"ה עושה הוא רק רפואות.

(משנה למלך, פרשת בשלח)

זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו וגו' איש לאשר באהלו תקחו (שז, טו).

אמר אדמו"ר הגה"ק מוה"ר חיים מסאנץ זצוקללה"ה זי"ע ועכ"ל, פירוש הפסוק (שמות טו, טו) איש לאשר באהלו תקחו. ר"ל אשר כל אחד ואחד ישתדל לתקן הלבוש שלו, אהל"ו תיבת אלו"ה, שהוא מורה על לבוש הנשמה, עכדה"ק ודפח"ח.

(אמרי יוסף, מועדים, הקפה ג)

ה' ילחם לכם ואתם תחרישון (יה, יד).

בזה הענין נוכל לבאר הפסוק בשלח ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, מה ששמעתי בשם הגאון הצדיק בעל דברי חיים זצ"ל, אשר ביאר בדברי המדרש (ב"ר ת, ה), אשר האמת אמר אל יבא, והנה כל זה הוא כאשר האדם עוסק בהבלי עולם הזה שכולו שקר, משום זה האמת אמר אל יבא שכולו שקר, אמנם אם האדם העוסק בעניני העולם הזה כוונתו לשמים, ע"ד בכל דרכיך דעהו, אזי גם האמת מודה בבריאת העולם.

זהו שאמר הפסוק ה' ילחם לכם, ר"ל שגם בעניני העולם הזה, שזה ענין לכם גשמיות, ובמלחמה שלכם יהיה השם ור"ל לשם שמים בקדושת הכוונה, ואז ואתם שהוא אותיות אמת תחרישון, שגם האמת לא יקטרג ויודה גם כן בבריאות העולם, עד כאן תוכן דבריו הקדושים.

(לב אריה, פרשת בחוקות, דרוש ב)

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (יה, טו).

זכור אזכור כאשר הייתי מסתופף בצל קדושת אדמו"ר מחו' הרב הגאון הקדוש בעהמ"ח ספר דברי חיים זצלה"ה מצאנו, דברות אשר בערו כרשפי שלהבת, ומפיו הקדוש יצאו פי' על הפסוק מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. כי משה רבינו ע"ה היה עניו מכל האדם, ותיבה מה מורה על גודל ענוה כאשר נאמר ונחנו מה, ובעת אשר היו בני ישראל נתונים במיצר על יד הים, והיה סיעתם אל משה רבינו ע"ה להיות להם למושיע בעת צר להם, אך משה רבינו ע"ה לא היה הרהיב בנפשו לבקש רחמים מחמת גודל ענותנותו, ומענה מפיו הוציא מי אנכי כי אהיה למושיע ולעזר, דבר ד' היה אליו מה תצעק אלי את מדת ענות רוחך יאות בעת שתצעק אלי בתפלה ותחנונים, אולם כעת הזאת דבר אל בני ישראל ויסעו, ועתה מדת ענותך תעלים לעתות בצרה, אך לאמר לישראל שתושע להם זרועך ולא יחת לבבם מפחד מצרים, ולא לעולם הוא חוסן מדת עניויות, ודפח"ח.

(הקדמת ספר דברי יחזקאל - קלאסנא-ווייעליטשאק)

ויאמר ד' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (יה, טו).

משה רבינו ע"ה היה עניו גדול מכל אדם, וכמו שהתורה הקדושה בעצמה מעידה עליו (במדבר יב, ג) והאיש משה עניו מאוד מכל האדם, והנה מנהיג העם צריך שיהנה את נשיאותו ברמה ובחזק, ובעת צורך אפילו בתקיפות נגד ראשי העם, בלי שום התבטלות להם. ומשה רבינו ע"ה

באר החיים

מבארם של צדיקי בית צאנו ז"ע

דאין המכוון שיצעק בקול רעש גדול, אלא בכונה עצומה, ועל ידי אמירתו בכל כוונתו להרבות כבוד שמים, לעורר לבבות בני ישראל לעבודתו יתברך, מסייעין לו מן השמים, שהשפעת הדיבור תהא בבחינת בכל כוחו, אף שהוא עונה בקולו הרגיל, דכיון שדבריו יוצאים מן הלב בכל כוונתו, הרי זה נשמע ומתקבל למרחוק.

ויורמו במסורה דמקשה למה צריכים קול ה' בכח, והלא רק איש חיל כח, דאיש חיל היוצא במערכות הקרב הוא זקוק להריע בקול, בשביל להכניס מורך בלב האויב, אבל מה ענין קול גדול בדבר ה', ומפרש ימינך ה' נאדרי בכח, בשביל להאדיר ולהרבות כבוד ה' בכח גדול, על זאת הרימי בכח קולך, והקב"ה מסייעו לתת בו כח להיות משפיע על אחרים לטובה.

(שפע חיים)

כי יד על כס קה מלחמה לה' בעמלק מדר דר.

להבין הענין מה דאמרו (תנחומא תצא) אין הכסא שלם ואין השם שלם אלא בסוף, וגם לכאורה תמוה שיהי' מלחמה לד' מדר דר, אם רצונו למחות את שמו הוא ברגע אחת יהי' נמחה שמו וזכרו, אך נודע דעיקר הקליפה היא בחי' גאות, בחי' ראשית גוים, ולזה גם המן הבא מעמלק ה' גאה, ויאמר המן בלבו (אסתר ג. ו.), והנה איתא בס' דכס י-ה בגימ' המן, והיינו מודע דכל הפגמים שאדם עושה הוא פוגם בחצי השם הק' ית"ש, דהוא בחי' ו"ה, ורק בבחי' גיאות מגיע הפגם עד בחי' י"ה גימ' גאווה, וכמבואר היטב בספרי המוסר משם האר"י הק' ז"ל, ולזה רומז הענין דכס י', דהיינו כששולט הקליפה הזאת דהוא בחי' המן, אז כס י-ה דמגיע עד שם הפגם, והנה נודע דהכסא גימ' אלקים ובגי' הטבע, והיינו דשם אלקים הוא כסא ומכסה לשם הוי' הקדוש ית"ש, והוא מה שפנימיות רצונו ית' מסתתר בתוך הטבע, שככה יהי' התנהגות הטבע, והנה העיקר משם אלקים הוא הי"ה שבת, וח"ו כאשר מסתלק הי"ה נשאר אלם, כמו דאיתא בשם האר"י ע"פ פסוק נאלמתי דומי' (תהלים לט. ג.) ובפגם של גאות נסתלק הי"ה גם משם אלקים, ונשאר בחי' אלם, וזה רומז כס י"ה, דהיינו כשנתכסה י"ה מחמת בחי' גיאות בחי' המן, אז אין השם שלם ואין הכסא שלם דהוא שם אלקים, ונשאר בחי' אלם, ואין יכול להוציא דבור בתורה ותפלה לפני ד' ית"ש.

והנה איתא בכתבי הקדוש מהר"פ מקארץ ז"ל זי"ע, שממדת גאות א"א לשבר עצמו מכל וכל כמו בשאר מדות, והטעם כי כל שעובד, שאדם עובד ד' ביותר, מתדבק עצמו בו ית' ונתדבק בלבבוש ית' דהוא בחי' גאות לבש, רק שצריך לתת תיכף הגאות לגאה על כל גאים, וזוה ניחא הקרא וכסיום דקרא דמלחמה לד' בעמלק מדר דר, דר בגימ' צדיק, היינו דבכל בחי' צדיק איתא המלחמה לד' בעמלק, שח"ו לא להיות בבחי' גאות, רק לתת הגאווה לד', שהוא בחי' גאות לבש, וד' יזכנו להיות מעובדי ד' באמת אכ"ר.

(פלא יועץ)

אם כן בוודאי לא יגאלו, על כן הוא מוכרח היה לעסוק במצות, ועל כן נאמר עליו חכם לב יקח מצות, ובזכותו נגאלו כל ישראל.

(דברי דוד, להגה"צ רבי דוד הלברשטאם זצ"ל מסאקאלוב)

ימינך ה' נאדרי בכח וגו'.

בבעל הטורים בכח ד' במסורה, הכא ואידך (ישעיה מ. ט.) הרימי בכח קולך, ואידך (דברי הימים א. כו. ח.) איש חיל בכח, ואידך (תהלים כט. ד.) קול ה' בכח. וצ"ב הרמז בזה. ובהקדם הא דמצינו בכהן גדול (יומא לט. ב.) וכבר אמר השם ונשמע קולו ביריחו, וכו', ויל"ב הרמז בזה שנשמע קולו עד ליריחו, דאין זה בדרך הטבע, ומה הצורך בזה, אדרבה הלא אמרו (ברכות כד. ב.) המגביה קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר, וברש"י דכתיב (מלכים א יח. כח) ויקראו בקול גדול, ולעיל מיניה כתיב (שם כו.) ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אלקים הוא כי שיח וכי שיג לו וכי דרך לו ואולי ישן הוא ויקץ, והיינו דאין צורך לזעוק בקול לפני הבורכ"ע השומע תפילת כל פה והעונה לחש.

אלא דדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, והיינו דכל דיבור היוצא מפי צדיק אמת בקדושה ובטהרה, נכנס אל לב השומע ונבלע ברמ"ח אבריו, וכפי שהכרחי אנשים פשוטים ששמעו פעם אחת איזה דיבור מצדיק, וכל ימיהם נתעוררו בהתרגשות עצומה כשחזרו על כך, ועובדא הוי אצל זקה"ק מצאנו זי"ע שפעם הגיע אליו אדם מגושם ביותר, ונעמד מן הצד בשעה שעמד בתפילה בקול חוצב להבות אש, ולא עברו ימים מועטים עד שנתהפך לבעל תשובה גמור, וכן סח לי כ"ק אאמ"ר זי"ע, שפעם בבוקרו של יום הכיפורים שכב בביתו, ופתאום נתעורר משנתו לקול הקורא ברוך אתה ה' וכו' שיצא מפי זקה"ק מצאנו זי"ע, ומיד נטל דיו והלך לבית המדרש בהתעוררות עצומה, וזאת כי הצדיק בכח דיבורו יכול לקדש ולטהר את כל העומדים סביבו וכל הדבקים אליו, וכן מצינו (יומא סו. א.) הכהנים והעם העומדים בעורה כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם וכו', כי מרוב קדושה והתעוררות לא היו יכולים להישאר על עמדם, מחמת שהדיבור שיצא בקדושה ובטהרה עשה בקרבם התפעלות עצומה, וכל מי שרק שמע מפי כהן גדול אנה ה' מיד עשה תשובה על כל מה שחטא, וכיון שהיה רצון מן השמים דלא אלו בלבד העומדים בעורה, אלא גם עדת ישראל שעמדו במרחקים יושפעו מהקול הגדול הזה, לכן נשמע קולו ביריחו, דהמכוון בזה שכל הנמצאים עד העיר יריחו נתעוררו לתשובה שלימה על ידי אמירתו אנה השם, ובבחינת הכתוב (שמות יט. יט.) משה ידבר והאלקים יענו בקול, שהוא רק דיבר בקולו, והקב"ה סייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע.

ויבואר עד"ו הגמרא (שבת קיט. ב.) אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כוחו קורעין לו גור דינו, וברש"י בכל כוונתו, והיינו

ייקח משה את עצמות יוסף עמו.

איתא בתוספתא דסוטה, להודיע חכמתו וחסידותו של משה, שכל ישראל היו עוסקין בביזה והוא עוסק בעצמות יוסף, ולכאורה איזה חסידות יש כאן, ומה החכמה הנראה בזה. ועוד יש לדקדק איך תליא זה בזה, דמשמע על ידי שישראל היו עוסקין בביזה, עסק הוא בעצמות יוסף.

ויש לומר על פי מה שאמרו במס' ברכות (ט ע"א) על הפסוק (שמות יא) דבר נא באזני העם וישאלו וגו', אמרי דבי ינא, אין נא אלא לשון בקשה, אמר ליה הקב"ה למשה בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל, בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק (בראשית טו. ג.) ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים, והקשו כל המפרשים וכי יאמר אברהם אבינו ע"ה ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, וכי יהרהר אברהם אבינו ע"ה ח"ו על הקב"ה, בפרט שהוא בעלמא דקשוט. וגם קשה, וכי הקב"ה בעצמו לא ירצה ח"ו לקיים הבטחתו, וגם וכי יתאוה אברהם אבינו ע"ה לכסף וזהב, ובפרט בעלמא דקשוט.

רק על פי המשל של האהל יעקב, עם נער אחד שהשכיר את עצמו לשרת אצל בעל הבית בכך וכך, ולסוף כאשר הבעל הבית רצה לשלם לו במטבעות אשר צורתן היה מקולקלת קצת, לא אבה לקחתן, בחשבו כי אינם שוים מאומה, והבעה"ב שלח לקרוא את אבי הנער, ויראהו את המטבעות, ויען האב אל הבעה"ב שגם הוא יודע כי אלו המטבעות טובות, אבל מאחר שחייב לבנו החיוב, עליו ליתן לו שכרו כפי הבנתו, כן הבטחת הקב"ה לאברהם אבינו היה באמת רכוש גדול, תורה ומצות, רק בני ישראל לפי מעמדם אז שהיו משוקעים בטומאת מצרים במ"ט שערי טומאה ר"ל, לא השיגו כי הבטחת רכוש גדול הכוונה על התורה ומצות, רק על הממון, ורק הבני עליה היחידי סגולה הוקנים שבו, אשר היו מועטים הם הבינו, ובזכות המועטים הללו נגאלו כל ישראל.

על כן אמר הקב"ה שאמת כוונתו היה על תורה ומצות, וכן כוונת אברהם אבינו ע"ה, וכן כוונת הבני עליה ובפרט משה רבינו ע"ה, וכן תיכף בתחילת דיבור הקב"ה התחלת הגאולה, כתיב ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל ה' אלקים מן העבודה, על כן וישמע אלקים את נאקתם וגו', על כן אמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו וארד להצילו וגו' ועתה צעקת בני ישראל באה עלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם, שלא יאמרו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם בהעם לפי הבנתם ושכלם, קול ה' בכח לפי כחם, על כן זאת היה החכמה של משה רש"י שם רבינו ע"ה שהבין דרכו גדול היינו רק על התורה ומצות, על כן מחמת שראה שישראל עוסקים רק בזה, ואינם מבינים הפירוש של רכוש גדול,

קרויים חיים

על הצדיקים ועל החסידים

הגה"ק רבי יעקב וויידענפעלד זצ"ל

אבר"ק הרימלוב, ובעל 'כוכב מיעקב' / כ"א שבט תרנ"ד

לידתו

נולד בשנת ת"ה, בסטאניסלאוו, לאביו הגה"צ רבי אליעזר זצ"ל, ולאמו הרבנית מרת לאה ע"ה. משחר טל ילדותו ניכר היה בחריפותו הגדולה, עד כדי כך שבהיותו עוד תינוק לא הצליח ללמוד את אותיות הא"ב, ואמרו נתמלאה דאגה, אזי אמר אביו רבי אליעזר, כי הדבר בא מחמת חריפות מוחו, שאינו יכול לתפוס לימוד אותיות בעלמא בלי הבנה ועיון, ואינו יכול לצמצם את מוחו ללימוד כזה, לכן הורה למלמד שיתחיל ללמוד אתו חומש, ואכן מיד קלט את הלימוד.

יחד עם כשרונותיו המופלאים היה מתמיד עצום, ועוד משחר טל ילדותו שקד בהתמדה רבה על לימודיו, ולא פסק פומיה מגיורסא, ומסופר, שכאשר התאספו חסידים בליל שבת בבית אביו, ולאחר מכן זימרו ורקדו, שמעו בעת הרקידה שהילד משגן תוך כדי הרקידה את פרק איזהו נשך שלמד אז בחיידעה, כמו כן כאשר פעם ביקר הקיסר בעיה, וכל בני העיר יצאו לקראתו, נשאר הוא ותלמודו עמו, ולא הסכים לבטל עצמו מלימודו אף לא לשעה קלה.

כאשר גדל הלך ללמוד אצל הרב דמתא, הגה"ק רבי משולם יששכר הרוויץ זצ"ל, בעהמח"ס בר ליואי, בתחילה בהיותו הצעיר שבחבורה הושיבוהו בסוף, אבל לאחר שנוכחו לראות בחריפותו ובגודל עיונו שוב הושיבוהו בראש. וכמים הפנים לפנים הראה לו רבו אותות אהבה וקירבה מיוחדים, וחיבה יתירה נודעת לו משאר התלמידים הרבים.

נישואיו

שמעו הטוב נודע לשם ולתהילה, ורבים מגדולי הארץ ביקשו לקחתו לחתן לבתו, עדי אשר נלקח אחר כבוד לבית הגה"צ רבי שבתאי הכהן ראפאפורט זצ"ל אבר"ק דאמבראווא, ונשא את בתו מרת רחל ע"ה, שהיתה אף היא מפורסמת בחכמתה וידיעותיה הרבות בתורה להפליא.

לאחר נישואיו היה סמוך על שלחן חותנו בדאמבראווא, והוסיף שקידה על שקידתו, והלך והתעלה במעלות התורה וקניניה באופן מבהיל, עד שנעשה מרא דכולא תלמודא, אשר בקי בכל התורה כולו, ושום דבר לא נסתר מנגד עיניו, גדולי הדור הפליגו בשבחיו ודיברו רבות בגדולתו.

על כס הרבנות

בהיותו אך בן עשרים וארבעה שנים התקבל לכהן פאר ברבנות העיר הרימלוב רבתי, למלאות את מקומו של הגאון רבי יוסף ברנדייס זצ"ל שנסתלק באותה שנה, הוא התקבל בכבוד גדול, וכל בני העיר העריצוהו והוקירוהו לאין ערוך. יחד עם גדולי הדור שתיארוהו בשבחים רבים למכביה, עד שקרא עליו בעל המנחת חינוך זצ"ל: "דרך כוכב מיעקב".

שאלות רבות נשלחו אליו מכל רחבי המדינה, ומורי הוראה רבים יחד עם רבני הקהילות היו מריצים אליו את שאלותיהם בהלכה, אם כי הוא עצמו היה מתקשה לצמצם עצמו להעלות את תשובותיו וחיידושו על גבי הכתב, היה זה המשמש ששמע את פסקיו ורשמם מיד על גבי הגליון.

ולא רק בהוראה היה משיב לאלפים ולרבבות, כי אם גם ייסד ישיבה גדולה בהרימלוב, וקרוב לשלושים שנה הרביץ תורה בשער בת רבים, והעמיד תלמידים רבים, אשר לימים היו מגדולי הדור, והיו תלמידי חכמים מופלגים וגאוני מפורסמים, כאשר המפורסם שבהם הוא הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל אבר"ק טארנא, ולא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא.

בהיותו כבן שלושים שנה, פנו אליו בעלי דפוס 'האלמנה והאחים ראם' שבילנא, בבקשה לקבל את חיידושו והגהותיו, על מנת להדפיסם יחד עם המשניות והירושלמי שיצא לאור על ידם, ואכן התיישב משך יום שלם ורשם את כל הערותיו והגהותיו למשניות סדר טהרות ולירושלמי, והתפרסמו לאחר מכן בששה סדרי משנה שבהוצאת 'ראם'.

בציילא דמהימנותרא

לצד גדלותו המבהילה בתורה, גדול היה בחסידות ובפרישות, והיה מתאבק בעפר רגלי צדיקי הדור, כפי שהתחנך בבית אביו, עוד בהיותו כבן שמונה שנים כבר נסע יחד עם אביו אל הרה"ק מרוזין ז"ע, אולם פרק מיוחד בחייו היו התקשרותו המופלאה אל כ"ק מרן רביה"ק מצאנז ז"ע, ונסיעותיו התכופות לעיר עוז לנו 'צאנז'. עד שנעשה חד מן חבריא קדישא, וכל ימיו היה מרבה לספר ולדבר מגדולתו וקדושת רבינו, וסיפר בנו הגה"ק אבר"ק טשעבין זצ"ל, כי בכל ליל שבת היה אביו מספר לבניו ובנותיו סיפורי קדוש מצאנז.

בש"ת 'דברי חיים' (א"ח. חלק ב. סימן טו) אף נדפסה תשובה שכתב אליו רבינו, בו הוא מכתבה: "הרב הגאון הגדול החרף כש"ת מו"ה יעקל"י נ"י, אבר"ק הרומלוב יע"א". ואם נדקדק בלשון קדשו של רבינו נראה, שרבינו מעיד בדבריו על היות רבי יעקל"י חד מן חבריא, אשר יודע בדרכי התנהגות חצר הקודש, שכן רבינו כותב אליו בראשית התשובה: "מכתבו הגיעני בימי התשובה, ורבים דרשו פני להורות להם דרכי ה', כידוע לכבוד תורתו". הרי שרבינו מעיד על כך שהדבר 'ידוע' לרבי יעקל"י...

שרש נשמה בנגלה

כאשר הגיע פעם אחת לצאנז, נודמן לאכסניא אחת יחד עם הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצא ז"ע, שהיה כבר זקן בא בימים, וילכו שניהם יחדיו לקבל שלום מרבינו, השעה כבר היתה מאוחרת באישון ליל, והמתינו זמן רב על מקום עומדם, בעוד רבינו יושב שקוע בשרעפי קדשו, עד שאמר הרה"ק משידלובצא כי לאור חולשתו מטלטולי הדרך, הוא מוכרח ללכת לאכסניא לנוח מעט, לעומת זאת רבי יעקל"י נשאר להמתין, כאשר התעורר רבינו מדבקותו, קיבל את רבי יעקל"י באהבה וחיבה, והארץ עמו בפלפולא דאורייתא עד שהאיר היום.

ויהי כאשר האיר השחר ורבי יעקל"י חזר לאכסניא, המתין הרה"ק משידלובצא לשמוע איך עבר עליו סדר הלילה בצל הקודש, אז אמר לו ה'כוכב מיעקב' שרבינו דיבר עמו בלימוד כל הלילה, ואז המשיך ותמה, על כך שרבינו אשר שוהה בעולמות העליונים, יעסוק עמו כל הלילה בתורת הנגלה, ולא דיבר עמו בעניני עבודה וקבלה, והרגיש הרה"ק משידלובצא

שיש לו לה'כוכב מיעקב' חלישות הדעת מכך, אזי תפס אותו הרה"ק משידלובצא בשתי כתפיו ואמר לו: "יונגערמאן! ביזט מהרהר אויפן הייליגען רב? בוודאי הוא יודע ששורש נפשך ונשמתך בעבודה הוא בתורת הנגלה" (כל הכתוב לחיים מאת הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל מראדומישלא, וב'בצלו חמדתי' להגה"ח רבי יודל רבינוביץ זצ"ל - בשם הרב מטשעבין זצ"ל).

אורים ותומים

סיפר הגה"צ רבי רפאל זילבער זצ"ל גאב"ד פריימאן, ששמע מרבו הגה"ק רבי שמואל ענגיל זצ"ל מראדומישלא, שבאחת השנים כאשר שהה בצאנז על חג השבועות, היו שם גם הגה"ק בעל 'קול אריה' זצ"ל מבערגסאז, ואתו עמו רבי יעקל"י מהרימלוב, בעל 'כוכב מיעקב', ואז נדברו יראי ה' אלו שיחת חולין של תלמידי חכמים הצריכה לימוד, ונסתובב שיחתם על פשט באיזה ש"ך, ונעשה בין שני הגאונים הנ"ל פלוגתא גדולה, ומלחמתם במלחמת התורה הלכה וגדלה.

ויהי כי כבדה המלחמה, נמנו וגמרו ביניהם להציע הדבר לפני רבינו, ולשאלו בחוות דעת קדשו, וכאשר אמר 'אמר כן יזכרע, אמנם מאחר ורבינו היה אז עדיין לפני תפלת שחרית, על כן לא הרהיבו בנפשם עוז להיכנס אל הקודש פנימה, ושלחו את הגבאי שישאל את רבינו על דבר קושייתם, חזר הגבאי והשיב תשובה כי יכולים המה להיכנס כעת, ואכן נכנסו בקודש פנימה, וכאשר הציעו את ספיקתם, השיב להם רבינו תשובה ברורה, פשט נאה ומקובל עד מאד, וייטב הדבר בעיניהם, ועזבו את היכל קדשו בשביעת רצון (אמרי דבש. עמוד קעה).

ומסופר עוד, כי לאחר מכן אמר ה'כוכב מיעקב' ברוב התפעלותו: "מעתה אם ישאלו אותי לאן לנסוע להסתופף, אגיד לו מי שמחפש איפה להסתופף בחג, יסע ללעמבערג אל הגאון רבי יוסף שאול נאטאנאן, ומי שיש לו שאלה או ספק בלימודיו, יסע לצאנז וישאל את הרה"ק מצאנז..." (ארו בלבנון. עמוד רצא).

מזנה וסופר

באחת הפעמים בבואו לצאנז, אמר לו רבינו: "טוב שבאתם! כמה דיבורי תוס' ישנם במסכת כתובות". הרהר ה'כוכב מיעקב' מעט ונקב במספר מסויים, לא נחה דעתו של רבינו, ואמר לו שיחשוב עוד פעם, השיב ה'כוכב מיעקב': "אם איני צודק במה שאמרת, אזי נצטרך לחלק תוספות מסויים במסכתא בפ' המדיה, שיש מפרשים שאמנם מחלקים אותו לשניים". נתן רבינו דפיקה על השולחן, ואמר: "עכשיו טוב הדבר, שכן ע"פ קבלה יצא לדעת כי המספר הוא כפי שנקבת עכשיו" (בצלו חמדתי עמוד 7. בשם הרב מטשעבין זצ"ל).

כבל מכמני התורה

כאשר יצא פעם אחת מחדר קדשו של רבינו, פנה רבינו ואמר לבניו בדרך מוסר: "כשר" יעקל"י מגיע אלי, אני שומע ממנו ירושלמי לא ידוע או תוספתא לא ידועה, אבל מה יש לי מכסם..." (קובץ או נדברו. חלק א. עמוד לג. מפי הרה"ח ר' מרדכי פדעדר ז"ל. בשם הגה"צ מטשעבין זצ"ל). ואילו פעם אחת כאשר התווכח עמו רבינו על דבר ענין מסויים בהלכה, עמד ר' יעקל"י על דעתו, אמר לו רבינו: "אם לא תסכימו עמדי, אז יסכימו עמדי מן השמים", נענה ר' יעקל"י בצחות: "תורה לא בשמים היא..." (שיח זקנים. חלק ג. עמוד שנה).

וישבתם וראיתם

סיפר הרב מטשעבין, שבאחת הפעמים כשנסע אביו מיעקב' לצאנז, דיבר עם רבנו בלימוד בסוגיא עמוקה, וליבנו את כל הצדדים היטב, כאשר שם לדרך פעמיו והחל **המשך בעמוד 1**

שפתי חיים

תגובות ותשובות, הערות והארות

לכבוד מערכת הגליון הקדוש מעיין החיים.
שלום רב לאוהבי תורתך!

א. במדור 'שולחן חיים' (גליון ז', פר' שמות) הבאתם שבוים שישי היה נוהג א"ז רביה"ק מצאנו ז"ע שלא לטבול במקוה קודם שחירת. הנה דבר זה הוא חידוש שלא שמענו עד עתה, ובמיוחד יש לתמוה שהרי ידוע ומפורסם עבודת הקודש של רבינו שהיה מרבה במקוואות, ולפעמים בעת עריכת תשובה היה הולך עשרות פעמים למקוה ביום אחד, וכפי שכתבתם שם בהערות, והנחתם בצריך עיון, ועם כל זאת אמרתי אם קבלה היא נקבל, ולא שמענו אינו ראיה.

הנה זה עתה ראיתי עובדא בספר 'שבח אוהבים' (עמ' תקנ"ב), שסיפר כ"ק מרן אדמו"ר הדברי שלמה מבאבוב זצ"ל, כי בבוקרו של יום כ"ט אדר שנת תרכ"ז לפ"ק, יומא דהילולא קמייאתא של הרה"ק בעל תפארת שלמה זצ"ל, אחר שטבל רביה"ק מצאנו ז"ע בבוקר לפני התפילה, נודע לו שהיום הוא יאהרצייט של התפארת שלמה. הרה"ק מצאנו ז"ע חזר מיד אל המקוה, וטבל עצמו שנית, באומרו שבטבילתו הראשונה לא כוון את הכוונות שצריכים ביומא דהילולא של צדיק, עכ"ה. והנה ניתי לוח ונחזי שיום כ"ט אדר תרכ"ז - חל ביום שישי, ערב שבת קודש. ואם כן מוכח שפיר מעובדא זו שרבינו טבל במקוה ביום שישי קודם התפילה, (ובאותו יום שישי אף חזר וטבל שנית כדי לכוון על יאהרצייט).

ב. במדור 'תורת חיים' (גליון י', פר' בא) ביקשתם ליישב מה שנראה כסתירה בדברי רבינו א"ז ז"ע בדין מכירת בהמתו לגוי קודם הפסח, שבמקום אחד (א"ח ח"א סי' ה') דוחה רבינו את דברי התבואות שור שאסר למכור משום הערמה במכירה, ובמקום אחר (א"ח ח"א סי' י"ח) מקיימו ומצדיקו. כבר עמד בזה דודי הגה"צ גאב"ד צאנו **שיכון ג' שליט"א** בהערותיו לשו"ת דברי חיים (ח"א סי' ה' הערה ו'), ותו"ד דבסי' י"ח איירי שהקונה עני ולא ניסה במשא ומתן שאומדנא דמוכח שלא נתכוון לקנות, ודייקא באופן זה יש לאסור משום הערמה, עיי"ש. ובכללות מציינו בדברי רבינו בענין היתר מכירה בשבת, שברוב פעמים התי, וכשראה שיש צורך למיגדר מילתא אז חזר בו מההיתר, כדי שלא יצא תקלה מזה. וראה בענין זה באריכות בדברי דודי הגה"צ שליט"א ב'קונטרס היתר מכירה' שהדפיס בסוף שו"ת דברי חיים (א"ח ח"א), עיין שם ותמצא נחת.

בברכה נאמנה
יעקב שלום הלברשטאם
בית שמש

תשובת המערכת:

א. ראשית כל, יצויין כי עובדא זו מובאת גם בספר 'אהל שלמה' (שנת תרפ"ד), במכתב הסכמה שכתב הגה"צ רבי עמנואל גרשון הכהן רבינוביץ זצ"ל, אבד"ק דעמבלין, נכדו של הרה"ק בעל 'תפארת שלמה' ז"ע, ובו הוא כותב בהאי לישנא: **סיפר** חסיד ישיש אחד שהי' מהמסתופפים בצל הקודש אדמו"ר זקני זצלה"ה,

האחרונים להתירא. ולפי זה כאשר כתב רבינו בס' ה' 'התבואות שור ז"ל אוסר, ומנעורי תמהתי', הכוונה על אופן זה שהתבואות שור אוסר, על זה גופא 'מנעורי תמהתי', ומאחר דנתבאר שגם התבו"ש מיירי במי שהוא עני, הרי שגם במי שהוא עני דעת רבינו לחלוק על התבו"ש ולהתיר, ואם כן עדיין נשארה הסתירה בעינה, ויל"ע.

בעזהשי"ת, אור לי"ג שבט ה'תשפ"ד

לכבוד מערכת הגליון היקר מעיין החיים הע"י, אמנו.

ראשית, יישר כח על המאמר הנפלא על הגה"ק הפני יהושע ז"ע, בענין תאריך לידתו ופטירתו של הגאון הנ"ל, שמעתי רמו תחת אחד השיחים ממור"ג הגר"מ מאוזו שליט"א, כי הפנ"י נולד באמת ונפטר ביושר, דהיינו בשנת תמ"א שהם אותיות אמת, ונפטר בשנת תקט"ז שהוא גימט' יושר.

באתי להשיב מפני הכבוד ע"ד הרב יעקב שלום ה"ש שליט"א מבי"ט, שכתב על דברינו בגליון פ' שמות, כי יש בידו להשיב אבידה לבעליה, וראיתי דבריו, ושום אבידה לא השיב, רק חזר על דברינו דאולי ראה הה"ק מטשוויב ז"ל את הדברים ובעל אמירה יפה שגה, וחזר על כל המקורות לחידוש זה אותם כתבנו כבר, רק הוסיף שכן ראה גם בשם החת"ס ולא ציין מקומו איהו, ועוד דבר אחד הוסיף בדבריו דשמא אמר זאת מדנפשיה, וכמו שכתבנו על הרה"ק ה'דגל' [זהו שונה, כי הדגל מחנ"א כותב על זה להדיא שחידוש זה שלו, מה שמסיר הפקפק לגמרי], ולדברי השערות הרה"ק הנ"ל לא עיין בדגל מחנ"א, והדברים קשים להולמם, ולדברינו ניחא, ואין שום חיוב על שום דרשן בכל פעם שמדבר לומר בדיק ממני לקח דבריו, ושמא הרה"ק אמר וזה שמע, והא גרמא ליה שכתב זאת משמו, ולא הבנתי כלל מה ענין השפעת תורה מן השמים לנידון דידן, ואינו ענין לזה כלל וכלל, ודי בזה למבין.

בברכה נאמנה
הק' יחיאל קאשי יצ"ו
אשדוד יע"א
[רב דק"ק רובע א' אשדוד]

ב"ה, לכבוד עורכי גליון הנפלא מעיין החיים הע"י **בגליון** י' - פרשת בא דהאי שתא, הבאתם במדור קרויים חיים מש"כ הגה"צ מוה"ר חיים צוקער זצ"ל אבד"ק האלאס ואח"כ ראב"ד בערעגסאז, שמרן הרה"ק מצאנו ז"ע אמר פעם לוקנו הגאון בעל קול ארי' זצ"ל, שיש מחידושי תורתו שנאמרו בשמו במתיבתא דרדיק. אציין בזה לענין הידוע שסיפר פעם מרן ז"ל ברבים אחר ה'קרעפיל-תורה' בחג השבעות, שאך זה בא אליו הרה"ח ר' יוסלי ראפער ע"ה מעולם העליון, וחזר לפניו על כל ה'פשעטיל' כפי ששמעו במתיבתא דרדיק.

הבאתם שם מתולדות הגאון בעל פני יהושע זצ"ל בשילוב דברי מרן מצאנו זצ"ל עליו, אוסיף בזה מש"כ הגאון מוה"ר יצחק ווייס זצ"ל אבד"ק ווערבו, ונדפס בספרו אלף כתב, שמרן ז"ל ז"ע אמר, שטעות ביד העולם שהבעל שם טוב ז"ע הלך לשמש את הגאון בעל תבואות שור זצ"ל, אלא המעשה הי' שנסע הבעל שם טוב לשמש את הגאון בעל פני יהושע המישר בעמוד ה

בארצות החיים

פעולת צדיק לחיים כ"ק מן רביה"ק מצאנו ז"ע – בערב שבת שירה ותוצאותיו בהכתרת הרה"ק רבי נפתלי הירצקא מראצפערט ז"ע

(נעתק מתוך ספר 'זכרון נפתלי' פרק ג, ככתבו וכלשונו - ולכן בכל מקום אשר מוזכר 'רבינו הכוונה על הרה"ק רבי הירצקא מראצפערט ז"ע')

ממחשבה למעשה הסכימו כולם ונטלו עמם יין לקידוש, חלות דגים ובשה, ובוה פנו אל בני העיירה, הלא הכל הבאנו אתנו, ואנו מבקשים רק אכסניא ללון, עוד הם מדברים והנה מגיעה עגלה נוספת מליאה חסידים ואנשי מעשה, גם אותם שאלו למה באו, ותשובתם היתה זהה למענה פיהם של הקבוצה הראשונה, פתאום גילו כי לשבת שירה הגיעו כמאה איש אל רבינו כדי לשבות עמו בשבת שירה.

וגם אמנה כי בשבת זו שרתה ברכה משולשת, תורה עבודה ושמחה רבה, כל הלילה היה רבינו עסוק בעבודתו הקדושה בקולי קולות בתורה ובתפילה, וניגון ורקוד בהתלהבות מאוד, החסידים אמרו שהרגישו בשבת זו גם שבת וגם יום כיפוי, ונשאר אצלם חרוט עמוק בלב, ואמרו שכל ימי חייהם לא ישכחו את היאנאשיער שבת שירה, כי הרגישו את הקדושה וההתלהבות בכל האיברים עד כמעט כלות הנפש, וטעם קדוש כזה לא הרגישו מעולם, כי כל החסידים שלא הכינו להם מקום לישון מקודם היו נעורים כל הלילה באמירת זוהר הק' וסיפורי צדיקים, ולמדו תורה ורקדו, בהרגישם שמועט מחזיק את המרובה, והיה נראה להם שהבית והעליה רוקד עמם כאחד, וככה נמשך כל השבת בתפילה ובשירה, ובסעודת השבת, בדביקות והתלהבות ובשמחה רבה.

כמוכן שכל אחד מהבאים נתן קוטיל לרבינו לאחר השבת, ובבואם לביתם ראו שברכותיו של רבינו נתקיימו במילואן, את הפדינות שקיבל רבינו חילקן לצדקה לעניים, כי לא הבין כיצד יתכן שברכותיו פועלים במרום.

שבת שירה בצאנו

מלבד אותם החסידים ששהו בצל קורתו של רבינו, היו חסידים שהגיעו להרה"ק מצאנו לשבת שירה, ונכנסו יחד ליטול ברכת שלום מרבם, פנה אליהם הרבי בקול ואמר: "וואס ברויכט עטץ דען צו קומען אהער אזוי או ווייטע נסיעה, עטץ האט דארט אין אייער שכינות ר' הירצקא יאנאשיער, ביי איהם קאנט עטץ לערנען יראת ד' און גיהאלפען ווערען מיט כל מיני ישועות (מדוע הינכם צריכים לבוא הנה נסיעה כה רחוקה, הלא יש לכם בשכונתיכם את ר' הירצקא מיאנאשי, אצלו תוכלו ללמוד יראת ה' ולהיושע בכל מיני ישועות)".

וכשחזרו החסידים אחרי שבת שירה מהרה"ק מצאנו, וסיפרו להם מה שאמר הרה"ק מצאנו, אז הבינו מאין בא להם ההתעוררות לנסוע אל רבינו לשבת שירה, מאז יצא שמעו של רבינו ונתפרסם בכל האזור, כזורע צדקות וכמצמיח ישועות, והחסידים החלו לנסוע אליו בהמוניהם.

חלישות הדעת, גם הרה"ק מצאנו הרגיש כי לכמה רבנים חרה הדבר מאוד ואינם שבעי רצון מהיקר שעשה לרבינו, נענה: "אל תקנאו באברך הזה, דען מען וועט בייא עהם נאך ברעכין די טירען (-עוד ישרו אצלו דלתות ביתו מרוב הצובאים עליו)".

שבת שירה ביאנאשי

ואמנם אחרי זמן נתקיימה ברכתו של הרה"ק מצאנו, ומן השמים החל רוח ה' לפעם בלב חסידים רבים ואנשי מעשה לבוא כאחד לחצירו של רבינו ביאנאשי, וכך היה מעשה, פעם בעש"ק שירה הגיע לעיירה יאנאשי עגלה עם כמה יהודים מהסביבה שבקשו אכסניה לשב"ק, יהודי העיירה שמנו בסך הכל כשלושים משפחות, מהם ב' נגידים ושאר היהודים כולם קשי יום, שבקושי הצליחו להביא טרף לביתם, הביעו את תמיחתם מדוע דוקא לישוב הקטן הזה הגיעו אורחים הללו.

וכאשר הציעו את שאלתם בפני הבאים, השיבו האורחים כי אתמול בין מנחה למערבי ישבו בבית המדרש, ונדברו איש לרעהו הלא שבת שירה קרב ובא, בזמן שקורין את ניסי קריעת ים סוף ואומרים שירה וקוראים בתורה ויאמינו בד' ובמשה עבדו, והלא רגילים חסידים ואנשי מעשה לנסוע לשבת שירה להסתופף בצל רבם, וחבריהם נדדו ונסעו למרחקים לצאנו ולבעלזא, ואנו נותרנו פה היכן ניסע? והלא גם הצדיקים שהיו קרובים אלינו הלא המה הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא זצוק"ל בעמח"ס אך פרי תבואה, ומשנהו הרה"ק ר' משולם פייש מטאהש זצוק"ל נפטרו לבית עולמם, ולהיכן ניסע?

פתאום נעמד אחד מבני החבורה ואמר לכולם, רבותי, אם תסכימו לדברי ותשמעו לעצתי, גם אנו נוכל לנסוע לרבי, הלא העיירה יאנאשי קרובה אלינו, שם יושב הרבי ר' הירצקא שהוא איש חסיד ועובד ד' בהתלהבות ובמסירות נפש בקדושה ובטהרה, ניסע שמה ונשבות ביחד עם הרבי אשר שמועה שמענו שהוא גיעור כל ליל שבת קודש בשירות ותשבחות, ועמו נסב בשבת שירה, ונקיים הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, כדרך תלמידי הבעל שם טוב נבג"מ.

בשנות כהונתו [של הרה"ק רבי נפתלי הירצקא מראצפערט זצ"ל] ביאנאשי החל שמעו לזרוח כפועל ישועות בקרב הארץ, ומאוחר יותר כאדמו"ר ורבי לחסידים, וזאת בעקבות דברי רבו הרה"ק מצאנו זצוק"ל, ומעשה שהיה, פעם בא אליו יהודי מהקהילה שהעלילו עליו עלילה בפני השלטונות, והיה זקוק לעמוד בפני משפט איום, אמר לו רבינו אם לעצתי תשמעו סע אל רבי הרה"ק מצאנו המפורסם כפועל ישועות בקרב הארץ, ותסיח בפניו את לבך, הלה קיים את מוצא פי רבינו ובא בפני הרה"ק מצאנו, כשהגיע שמה סח כי עומד בפני משפט אצל השלטונות, ולאחר התייעצות עם הרב מיאנאשי הגיע לכאן.

בשמוע הרה"ק מצאנו את דבריו, פנה אל הקהל ואמר: "הביטו וראו את השוטים מהונגריה, ליד ביתם נמצא פועל ישועות, והם מרחיקים נדוד עד לכאן...". ובכך פנה אל האיש הנ"ל בגערה: "במטותא ממך שוב למי ששלחך, כי ביכולתו להיות פועל ישועות אם רק ירצה...".

כמקיים את מצות הרה"ק מצאנו חזר הלה לבית רבינו, ובכה לפניו בדמעות שליש, ואמר, הלא גם רבך מודה שישועתי קרובה הנה, כשמוע רבינו את הדבר, אמר לו אם כן הדבר אקח את ספר התהלים ואתפלל עבורך, ומה נפלא היה שכעבור זמן קצר נודע לו שהמסמכים שהוגשו לבית המשפט הוחלפו באחרים, ובהתייצבו בבית המשפט פטרוהו לשלום.

עוד יתדפקו על דלתותיו

ושוב העיד פעם הרה"ק מצאנו אודותיו, כשבצעירותו בהיותו רב ביאנאשי נסע לצאנו לשבת קודש, ודרכו בקודש בכל מקום בואו היה לשבת בקצה השלחן, וגם הפעם נהג כן, ברם כשנכנס הרה"ק מצאנו בליל שב"ק לערוך את שלחנו הטהור, פנה אל הנוכחים ואמר: אנה הוא ר' הירצקא? וכשהצביעו על מקומו הזמינו שיעלה ויבוא לשבת בראש השלחן.

בשעת מעשה נכחו שמה רבנים זקנים מהם מפורסמים כצדיקי הדור, שפתאום הבחינו כיצד רבם עושה את כל הכבוד והיקר הזה לאיש צעיר, רב בעיירה קטנה כ'יאנאשי, והיה להם מכך

ז"ל [ציוין, כי בס' שמועות וסיפורים ח"ב אות צ"ב מסופר, שהבעש"ט ז"ע שאל בשמים מי הוא הת"ח בדור שיוכל לקיים אצלו מצות שימוש ת"ח, והשיבו לו שהת"ח בדור הם הגאון בעל פני יהושע ז"ל והגאון בעל תבואות שור ז"ל, ונסע אז לבראד לשמש את הגאון בעל תבואות שור ז"ל].

במדור שפתי חיים הבאתם מכתב א' הקוראים בענין גדלותו בתורה של הרה"ק מאניפאלי ז"ע הרבי ר' זושא ז"ע הנה יש להאריך בענין זה טובא, והרבה מימרות נאמרו בענין זה מצדיקי הדורות, ואציין רק לדברי הגה"צ מוה"ר אברהם

שטותים כהללו על קדושי עליון, ואמר, עס איז נישט מעגליך צו זיין איין דריטל פון ר"ר זושא, מען זאל נישט געדענקן די גאנצע תורה, ווי אזוי קען מען זיין אויף דער פינפטן שטאק אז מען זאל נישט זיין צום ערשטן אויף דעם דריטן שטאק... [אגב, ראיתי פעם איזה קונטרס ישן, מכיל סיפור ארוך, ותמצית הדברים, שהרה"ק הרבי ר' זושא ז"ע, בתחילת דרכו היה אב"ד באיזה ק"ק בישראל, ואח"כ התפלל אל ד' שכולם ישכחו מזה].

החותם בברכה
צבי הירש סג"ל

תורת חיים

עיונים וביאורים במשנתו של כ"ק מרן רביה"ק מצאנז זי"ע

בענין שכירות קניא לחומרא אם הוא אסור מדאורייתא או מדרבנן

מדעת עצמם, בלי שיאמרו להם, אשר לכאורה צריך להיות מותר מדין אדעתא דנפשיה קעביד, וכתב על זה רבינו זול"ק:

"והנה קבלנות מקרי גוי אדעתא דנפשיה קעביד, ומותר מן הדין, ורק דאסור מפני מראית עין, והנה הגם שיש מהפוסקים דברבנן לא שייך מפני הרואים יעוין בט"ז (סי' רמו ס"ק ג), אך זה ודאי בכאן אסור לשכור גוי אפילו בקבלנות מפני מראית עין כמבואר פשטא דסוגיא (ע"ז כא):".

הרי מבואר בדברי רבינו שאיסור אמירה לעכו"ם נחשב לאיסור דרבנן, ואם כן צ"ע האם דעת רבינו שאיסור אמירה לעכו"ם היא מדאורייתא או מדרבנן, ע"כ תוכן הדברים בקיצור.

ובכן רבים טובים השיבו לאמה, כי באמת דעת רבינו שאיסור אמירה לעכו"ם הוא רק מדרבנן, וכמו שפסקו כל הפוסקים להלכה ולמעשה, ומה שכתב 'דהוה ממש עושה מלאכה על פי צויו ובהמותיו דאסור מדאורייתא', לא נתכוון לומר שהן אמירה לעכו"ם והן שביתת בהמתו אסורים מדאורייתא, ודבריו האחרונים מוסבים רק על שביתת בהמתו שזה בוודאי איסור מדאורייתא.

והנה מלבד מה שעצם הדבר הוא דוחק לומר שרבינו מתכוון רק על שביתת בהמתו, כאשר

בגליון פרשת וארא, הקשינו בדבר מה שכתב רבינו בתשו' (ארו"ח חלק א. סימן ה):

"בהיותי בצל קורתו ובחצרות קדשו, סיפר לפני כ"ת את דרך קנינו לגוי בשבת בעסקיו, והנה לדעתי שמעלת כ"ת מקנה לגוי חלק כדי שבדרך זה יהא מותר לנכרי לעסוק בשבת, כי אדעתא דנפשיה קעביד, ותיכף עלה בלבי לאמור לכ"ת כי דרך זה לא יכון בעיני, וכבר הארכתי בזה להשיב על ההיתר שנתנו איזה גאונים זמנינו על דרך זה, ולענ"ד דלא זה דרך הנכון וכאשר אבאר.

דהנה לא מיבעיא לפי אשר ראיתי היתר נכתב שמניח חלק ממאה לשר אשר שחר ממנו הכפה, דזה ודאי לא מהני כלל, דמאי שייך נכרי אדעתא דנפשיה קעביד, הא השר אינו יודע מאומה מהעבודה, ורק הישראל שוכר עבדים ובהמות ושאר כל הצטרפות, והפועלים אינם מכירים להשר כלל, וכל המלאכה נעשה רק בשליחות היהודי העוסק בזה, ובהמתו עשה מלאכה על פי צויו היהודי, דזה ודאי אסור, דהוה ממש עושה מלאכה על פי צויו ובהמותיו דאסור מדאורייתא".

הנה דן רבינו על שביתת בהמתו ועל עכו"ם שעושה מלאכה על פי צויו, וכתב רבינו על דברים אלו "דאסור מדאורייתא", ואילו בתשו' במקו"א (חלק ב. סימן כב) דן רבינו בענין טחנת קמח של יהודי שמופעל בשבת על ידי נכרים

הוא מזכיר גם איסור אמירה לעכו"ם בהדי הדדי, מכל מקום עדיין יקשה בזה, כי הנה פסק המחבר בשו"ע (ארו"ח סימן רמו. סעיף ג) אסור להשכיר או להשאל בהמתו לגוי כדי שיעשה בה מלאכה בשבת, שאדם מצווה על שביתת בהמתו. וכתב על זה המג"א (ס"ק ח) שהאיסור להשכיר הוא מדאורייתא, כי קיי"ל דשכירות לא קניא כי אם לענין אונאה, ולכן אף אם הוא משכיר את בהמתו לא קניא, והיא נשארת שלו ולכן עובר עליה מדין שביתת בהמתו.

וכתב עוד המג"א בשם הגהות אשר"י שאם ישראל שחר מעכו"ם בהמה, מצווה על שביתתה, דשכירות קניא לחומרא, עכ"ל, שאע"פ דמדאורייתא שכירות לא קניא, מכל מקום לחומרא אמרינן דקניא, ולכן אסור גם לשכור בהמה מעכו"ם, והמג"א עצמו תמה על זה מסוגיא מפורשת בעבודה זרה (טו ע"א) שישאל ששכר פרה מכהן מאכילה כרשיני תרומה משום דלא קני לה, הרי שאפילו לקולא אמרינן שכירות לא קניא, ואין מחמירין בזה כל עיקר.

ומעתה הלא רבינו בתשובה הנ"ל דן במי ששכר עבדים ובהמות, והם אינם שלו ממש רק על ידי שכירות, ולא מיבעיא לפי מה שהקשה המג"א שאפילו לקולא אמרינן דלא קניא, אזי אין בזה איסור כל עיקר, מכל מקום גם לש"י הגהות אשר"י דלחומרא קניא, מכל מקום אין זה איסור מדאורייתא, כי אם מדרבנן, וכמו שביאר הפמ"ג (שם משב"ז, ס"ק ז) "דשכירות קניא לחומרא מדרבנן בעלמא". ואם כן גם אם נאמר שכוונת רבינו רק לגבי שביתת בהמתו, מכל מקום כאן שבהמתו שלו רק על ידי שכירות דלחומרא קניא, הלא בוודאי אין זה איסור דאורייתא, ואין כתב רבינו 'דאסור מדאורייתא'.

המשך "קרויים חיים"

הרה"ק מרוזין זי"ע, ולאחר מכן היה גם אצל בנו בכלל, ואצל הרה"ק מהוסיאטין בפרט, אולם אנוס היה בכך שמאז הוצרך למעט את נסיעותיו לצאנו, והדבר היה קשה לו עד מאד. בכלל העידו, כי מיום שפרצה המחלוקה לא עלתה חיוך על שפתותיו מרוב צער (הליכות חנוך. אות מ. בשם הגה"צ מטשעבין זצ"ל. ששמע מאחותו).

וכאשר פעם חזר תלמידו הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל מהקלוז' בהרימלוב, וספר לרבי יעקל'י שדיברו בגלוי בבית המדרש כנגד רבינו, אזי אמר לו רבי יעקל': "מאיר'ל, תדע שכשמדברים נגד הרב מצאנו, כמו שמדברים נגד הרב מבארדיטשוב" (הליכות חנוך. מערכת רבינו אות יז. בשם הגה"צ מטשעבין זצ"ל. שבכל פעם שהיה מספר סיפור זה זלגו עיניו דמעות), כל ימינו היה רבי מאיר אריק מכיר טובה לרבו, על כך שבזכותו ניצל מלפתוח את פיו ולהיכשל בזה.

הסתלקותו

בגניעו לגיל חמישים כבר עמד ברום תהילתו, וכל גדולי הדור ראו בו את פוסק הדור, אבל בהיותו כבן חמישים וארבע שנים, בחורף שנת תרנ"ד חלה בדלקת ראות ונפל למשכב, כל הרופאים המומחים שהוועקו למיטתו אמרו שהמצב אינו מסוכן, וכי בקל יתרפא ויחזור לאיתנו, אולם כבר נגורה גזירה, וביום ראשון בשבת, כ"א שבט שנת תרנ"ד הסתלק בפתע פתאום, והשיב את נשמתו הטהורה ליוצרה.

לנסוע נזכר ה'כוכב מיעקב', שמגמרא פלונית יש ראייה לענין שדיברו, והחליט לחזור ולהציע את דבריו בפני רבנו, והנה רק דרך על מפתן ביתו, אמר לו רבינו: "בוודאי שבתם הנה כדי להביא ראייה למה שדיברנו מסוגיא פלונית, שיש לזה פירכא מתוס' במקום פלוני, אך דעו נא שאין זו כוונת הגמרא...", וחזר ה'כוכב מיעקב' על עקבותיו חזרה מבלי שיצטרך לפתוח את פיו (שר התורה עמוד 639).

לכל זמן ועת

עוד אמר הרב מטשעבין, כי אביו רבי יעקל'י היה מפליא רבות, ומחשיב למדרגה גדולה, מה שלפעמים לאחר שהיה רבינו מפלפל עמו בלימוד במשך כל הלילה, ואף שהיו נשארים בקוסיות והערות שלא נתנו מנוח, מכל מקום לא הפריע הדבר מאומה לעבודתו הקדושה של רבינו, והיה יכול לעמוד אחר כך להתפלל בלבט אש קודש ובמסירות נפש, בלי שום מגיעה (בצלל מחדתי).

כמו הרב מבארדיטשוב...

אם אמנם שהיה מרבה לנסוע לצאנו, אולם מעת שנתמנה לכהן ברבנות 'הרימלוב', הוצרך להתחיל לנסוע אל הרה"ק רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זצ"ל, מאחר ורוב תושבי העיר היו חסידי הוסיאטין, וסיפר הגה"צ מטשעבין זצ"ל שעצם הנסיעה להוסיאטין לא היה באונס, כי כנזכר לעיל עוד נסע עם אביו אל

דרכי חיים

בירורי וליקוטי הליכות • עובדות דברי הימים

האם יש חשש זוגות בשב"ק

כתב המשב"ק הרה"ח ר' רפאל ציעמטבוים ז"ל, בספרו 'דרכי חיים' (חלק הסיפורים, אות יז):

פעם אחת בליל ש"ק אצל השלחן הטהור היה אחד מהצדיקים שהיה רגיל ליסע אצל רבינו, ונתנו לרבינו צימעס משזיפים, ואצל רבינו היה המנהג לברך על שזיפים מבושלים בתוך הסעודה, ולקח אותו צדיק שני שזיפים על הכף לברך בורא פרי העץ, ואמר רבינו אליו: "לברך על זוגות בודאי אין נכון".

והקשה כ"ק אדמו"ר מסטראקוב זצ"ל בהג"ה שם, מדברי הוזה"ק (פרשת עקב. דף רעג), שם כתוב בזה"ל: תניינא למבצע על שני ככרות בשבת וכו', ובגין דא בשבת כל נשמתין ורוחין ונפשין נפקין ונחתין זוגות, ואין שטן ואין מזיק שליט ביומא דשבתא, ע"כ. הרי שביום השבת אין המזיקין שולטין ואין חשש של זוגות, ואם כן מחמת איזה טעם הורה רבינו לאותו צדיק, שלא לברך על זוגות בליל שבת קודש?